

จิตสำนึกและเกียรติภูมิของเจ้าหน้าที่รัฐ

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล

กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

การเกิดจิตสำนึก

จิตสำนึก (CONSCIOUSNESS) เกิดจากการรับรู้ การเรียนรู้ การประเมินค่า จากสิ่งเร้าต่าง ๆ ประสบการณ์ จนเกิดเป็นความตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนั้น

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานให้แก่รัฐหรือในหน่วยงานของรัฐ
- “ข้าราชการ” หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติภารกิจในงานของ พระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้าหน้าที่
ในงานของพระราชา
- “ผู้ทำงานถวายพระราชา” จึงต้องประพฤติ และปฏิบัติให้เหมาะสมกับเกียรติ และ
ศักดิ์ศรี โดยยึดหลักข้อสัจธรรม สัจธรรม ยึดมั่นในคุณธรรม และอำนวยความสะดวกแก่
ประชาราษฎร์

พระบรมราโชวาท ต้องยึดมั่นในผลประโยชน์ของแผ่นดิน

" การยึดมั่นในผลประโยชน์ของแผ่นดิน และความถูกต้องเป็นธรรม เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของราชการ เพราะการยึดมั่นดังกล่าวจะทำให้มีจิตใจมั่นคงเด็ดเดี่ยว ในอันที่จะพากเพียรปฏิบัติหน้าที่ให้จนบรรลุผลสำเร็จ และสามารถป้องกันความผิดพลาดเสียหาย อันจะเกิดแก่ตนแก่งานได้อย่างแท้จริง "

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช ๒๕๓๙
๒๘ มีนาคม ๒๕๓๙ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

**พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร
ทรงเน้นเรื่อง “คุณธรรม และ จริยธรรม”**

คุณธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ

- ทศพิธราชธรรม
- หลักธรรม – พรหมวิหาร 4
- หลักธรรม – สังกหัตถ์ 4
- หลักธรรม – อิทธิบาท 4

ทศพิธราชธรรม

ทาน

ศีล

บริจาค

อาชวะ

มัททวะ

ตปะ

อโกธะ

อวิหิงสา

ขันติ

อวิโรธนะ

หลักธรรม - พรหมวิหาร 4

- เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดี มีจิตไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่บุคคลอื่น
- กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์
- มุทิตา คือ ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตพองใสบันเทิง
- อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง มีจิตเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง

หลักธรรม - สังกหัตถ์ 4

- ทาน การให้ เสียสละ แบ่งปันแก่ผู้อื่น
- ปิยวาจา พูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ นุ่มนวล เหมาะแก่ บุคคล เวลา สถานที่ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดในทางสร้างสรรค์
- อตถจริยา ทำตนให้เป็นประโยชน์ ตามกำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ กำลังทรัพย์ โดยไม่เดือดร้อนแก่ตน หรือผู้อื่น
- สมานัตตา วางตนให้เสมอตัน เสมอปลาย เหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ร่วมทุกข์ร่วมสุข

หลักธรรม – อิทธิบาท 4

- **ฉันทะ** คือ ความพอใจ รักในสิ่งที่เราทำและสิ่งที่ถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรม
- **วิริยะ** คือ ต้องมีความพยายาม ขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
- **จิตตะ** คือ เอาใจมุ่งมั่นต่อสิ่งที่ทำ มีสติ มีสมาธิ และตั้งอกตั้งใจ
- **วิมังสา** คือ การรู้จักพิจารณาหาเหตุผลใช้ปัญญาในการทำงาน เมื่อมีข้อบกพร่องต้องรู้จักแก้ไขปรับปรุง

จริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ

- มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา มีสติ รอบคอบ เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต
- ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ตน

จริยธรรม

จริยธรรม เป็นความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องดีงาม รวมถึงการทำหน้าที่ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เว้นในสิ่งที่ไม่ควรละเว้น ดำเนินชีวิตด้วยสติและปัญญา รู้เหตุ รู้ผล รู้กาลเทศะ กระทำทุกอย่างด้วยความรอบคอบ เสียสละ มุ่งมั่น และบากบั่น

จริยธรรม จึงเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญความเสื่อมของสังคม

จริยธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งสำหรับทุกคน ทุกหมู่เหล่า และทุกอาชีพ สังคมจะอยู่รอด และเป็นสุขได้ ก็ด้วยจริยธรรม

พระราชดำรัส รับสั่งไม่ให้มีการทุจริต

“...ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียว
ก็ขอแข่งให้มีอันเป็นไป

พูดอย่างนี้หยาบคาย
แต่ว่าขอให้มีอันเป็นไป
แต่ถ้าไม่ทุจริตสุจริต
และมีความตั้งใจมุ่งมั่น
สร้างความเจริญ
ก็ขอให้ต่ออายุ
ได้ถึง ๑๐๐ ปี”

“...ภายใน ๑๐ ปี เมืองไทยน่าจะเจริญ ข้อสำคัญ
คือต้องหยุดการทุจริตให้สำเร็จ และไม่ทุจริตเสียเอง...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๖

